

εἶσθαι διδασκοὶ τοῦ Ἰεχωβά. » (Ἦσα νδ'. 13.) Εἰς ἀπάντησιν καὶ ἀναίρεσιν τοῦ τοιοῦτου ἰσχυρισμοῦ ἀναφέρομεν τοὺς λόγους Αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Ὁ Κύριος ἡμῶν ἀνέφερε αὐτοὺς τοὺς ἰδίους λόγους τοῦ προφήτου ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, καὶ εὐκρινῶς κατέδειξεν ὅτι δὲν ἦτο, οὐδὲ ἡξίου ὅτι ἦτο ὁ Ἰεχωβά τῆς προκειμένης προφητείας. Οἱ λόγοι αὐτοῦ εἶναι οἱ ἐξῆς: «Ἔστι γεγραμμένον ἐν τοῖς προφήταις. (Καὶ ἔσονται πάντες διδασκοὶ Θεοῦ.) Πᾶς ὁ ἀκούσας παρὰ τοῦ Πατρὸς καὶ μαθὼν ἔρχεται πρὸς ἐμέ.» — Ἰωάν. σι. 45.

Αὐτὸς ὁ Πατὴρ, ὁ μέγας Ἰεχωβά, δὲν εἶναι μόνον ὁ Μέγας Νομοθέτης, ἀλλ' ὡσαύτως ὁ Μέγας διδάσκαλος τοῦ ἰδίου Αὐτοῦ νόμου. Τὸ μέγα δὲ Αὐτοῦ σχέδιον διὰ τὴν ἀνθρωπίνην σωτηρίαν μέλλει εἰσεῖν νὰ ὁραθῇ καὶ κατανοηθῇ παρὰ τῶν νοητικῶν Αὐτοῦ νύων ὡς διαλαμβάνον τὸν ὑπέριστατον παραδειγματισμὸν τῆς Δικαιοσύνης, Ἀγάπης καὶ Σοφίας ἐν συνδυασμῷ, καὶ ἐν τούτοις ἐκάστης τῶν ἰδιοτήτων αὐτῶν τελείας καὶ ἀπαραβιάσιου.

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἦν καὶ εἶναι εἰσεῖν ὁ Μέγας διδάσκαλος τῶν ἀνθρώπων, ὁ παρὰ τοῦ Οὐρανίου Πατρὸς ὠρισμένος ὡς ὁ Μέγας Ἀρχι—Διδάσκαλος ὑπὲρ πάντας. Τοῦτο δ' ἀκριβῶς εἶπε καὶ ὅτι ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν Λυτρωτὴς ἡξίου δι' ἑαυτὸν καὶ ἐδίδασκε. Διότι, δὲν διεκήρυξε δημοσίως ὅτι σὶ διδασκαλίαι αὐτοῦ ἦσαν περὶ πραγμάτων, περὶ ὧν εἶχεν ἰδεῖ ἤδη καὶ ἀκούσει παρὰ τοῦ Πατρὸς; «Ἄ ἐγὼ», λέγει, ἐώρακα παρὰ τῷ Πατρὶ λαλῶ». «Ἦ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ ἔστιν ἐμὴ, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με. Ἐὰν τις θέλῃ τὸ θέλημα Αὐτοῦ ποιεῖν, γνώσεται περὶ τῆς διδαχῆς πότερον ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστὶν ἢ ἐγὼ ἀπ' ἑμαντοῦ λαλῶ.... Ὁ ζητῶν τὴν δόξαν τοῦ Πέμψαντός Αὐτόν, οὗτος ἀληθὴς ἐστὶν». «Ὁ λόγος ὃν ἀκούετε οὐκ ἔστιν ἐμός, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με Πατρός». «Ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον Σου». «Ἀγιάσον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ, ὁ λόγος ὁ Σὸς ἀληθείᾳ ἐστὶν». — Ἰωάν ζ'. 16 — 18, η'. 38, ιδ'. 24, ιζ'. 6, 14, 17.

Ὁμοιοτρόπως ὁ Κύριος ἡμῶν διώρισεν εἰδικούς ὑπ

αὐτὸν διδασκάλους, τοὺς Ἀποστόλους, καὶ ἄλλους προσέειπεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὅπως ὧσιν διδάσκαλοι καὶ ὑποποιμένες ἐπὶ τοῦ ποιμνίου τοῦ Κυρίου, διατάσσων αὐτούς, «Ποίμαινε τὰ πρόβατά» μου. «Βόσκει τὰ ἀρνία μου» Προσέχετε ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ αἵματος τοῦ ἰδίου [Ἀγαπητοῦ Υἱοῦ]. (Πράξ. κ'. 28.) Ἐν τούτοις οὐδεὶς τῶν διδασκάλων αὐτῶν ὥφειλε νὰ διδάξῃ ἰδίας αὐτοῦ διδασκαλίας, αἵτινες ἤθελον εἶσθαι μόνον «σοφία τοῦ κόσμου τούτου». Ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ ἔδει νὰ εἶναι πάντες διδακτοὶ τοῦ Ἰεχωβά, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν δύναται νὰ εἶναι ἀληθῶς διδάσκαλος, εἰμὴ καθ' ὅσον παρουσιάζει ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων τοὺς λόγους, τὸ σχέδιον καὶ τὸν χαρακτήρα τοῦ Ἰεχωβά, ὡς τὸν γνώμονα τῆς ἀληθείας καὶ ὑπεροχῆς. Τοῦτο δὲ πράττοντες ἐφιστῶσιν ἀναγκαίως τὴν προσοχὴν τῶν ἀνθρώπων «εἰς τὰς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ» καὶ «τὰς διδασκαλίας τῶν Ἀποστόλων», α ὅποια παῖσαι δὲν εἶναι εἰμὴ ἐκδήλωσις καὶ ὑποτύπωσις τοῦ μεγάλου καὶ αἰωνίου νόμου τοῦ Πατρὸς.

Ὅπως ἀνομοίως πρὸς τινας. οἵτινες τιτοφοροῦσιν ἑαυτοὺς διδασκάλους σήμερον, οὔτε ὁ Κύριος ἡμῶν οὔτε οἱ Ἀπόστολοι Αὐτοῦ ἀπεπειράθησαν ἢ ἡξίωσαν δι' ἑαυτοὺς πρωτοτυπία. Σημειώσατε τοὺς ταπεινοὺς λόγους τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ—ὠραιότερον τῶν ὁποίων οὐδὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ, «Ἀπ' ἑμαυτοῦ ποιῶ οὐδέν, ἀλλὰ καθὼς ἐδίδαξέ με ὁ Πατήρ, ταῦτα λαλῶ. (Ἰωάν η' 28) Δυνάμεθα λοιπόν, ν' ἀπορήσωμεν ὅτι ὁ τόσον ταπεινὸς καὶ τόσον ὑπήκοος καὶ ὑποταγμένος εὑρεθῇ εἰς τὸν Ἰεχωβά ἡδύνατο νὰ τιμηθῇ ὡς ἐτιμήθη με τόσον μεγάλην τιμὴν καὶ ἐξουσίαν, ὑπερυψωθῇ εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Πατρὸς; Οὐ δὲ τὰ μαθήματα τὰ ὅποια ἐδίδαξεν οὕτως ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς τὰ ἐξέμαθεν. Αὐτὸς πρῶτος καλῶς, περὶ τούτου ἔχομεν ἀπόδειξιν αὐτὴν τὴν θεόπνευστον μαρτυρίαν, «Καίπερ ὧν Υἱός, ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαυε τὴν ὑπακοήν.—Ἐβρ. ε'. 8, Φιλιπ. β'. 8.

Πρὸς τούτοις, ὁ Κύριος κατέδειξε διὰ τῶν προφητειῶν

δὲ ὁ Ἰησοῦς, ὁ παρὰ τοῦ Ἀρχιδιδασκάλου Ἰεχωβά ὁρισθεὶς Μέγας Διδάσκαλος, ἤθελεν εἶσθαι καὶ Αὐτὸς ἀκόμῃ δεδιδασγμένος παρὰ τοῦ Ἰεχωβά, καὶ ὅπως γείνη «ἐλεήμων καὶ πιστὸς Ἀρχιερεὺς» διὰ τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ δειχθῇ ἄξιός νὰ εἶναι «Ἀρχηγὸς τῆς σωτηρίας ἡμῶν», ἦτον ἐπάναγκες ὅπως τελειωθῇ τὴν πείραν διὰ τῶν ὅσων ἔπαυε. (Ἑβρ. β. 9—10) Παρατηρήσατε δὲ πόσον σαφῶς αἱ προφητεῖαι διεκήρυξαν πρὸ πολλοῦ ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν ἤθελεν εἶσθαι διδασκὸς τοῦ Ἰεχωβά, καὶ ἤθελε μάθει καλῶς τὰ παρ' αὐτοῦ μαθήματα, καὶ ἐκδηλώσει ἀγάπην πρὸς τὸν νόμον καὶ ὑπακοὴν εἰς τὸν Νομοθέτην.

«Κύριος Ἰεχωβά (Ἀδωνοῖ Ἰεχωβά) ἔδωκεν εἰς ἐμέ γλῶσσαν πεπαιδευμένων [δεδιδασγμένων], διὰ νὰ εἰξεύρω πῶς νὰ λαλήσω λόγον ἐν καιρῷ πρὸς τὸν βεβαρυμένον : ἐγείρει ἀπὸ πρῶτ' εἰς πρῶτ', ἐγείρει τὸ ὠτίον μου, διὰ νὰ ἀκούω ὡς οἱ πεπαιδευμένοι [δεδιδασγμένοι]. Κύριος δ' Ἰεχωβά [Ἀδωνὰϊ Ἰεχωβά] ἤνοιξεν ὠτίον ἐν ἐμοί, καὶ ἐγὼ δὲν ἠπεύθησα, οὐδὲ ἐστράφην ὀπίσω [ἀπὸ τῶν διδασμάτων Αὐτοῦ]· τὸν νῶτον μου ἔδωκα εἰς τοὺς μαστιγοῦντας, καὶ τὰς σιαγῶνάς μου εἰς τοὺς μαδίζοντας· δὲν ἔκρυψα τὸ πρὸς σῶπόν μου ἀπὸ ὑβρισμῶν καὶ ἐμπτυσμάτων» — Ἡσα. ν'. 4 — 10, Ματθ. κατ'. 67. κζ'. 26, 30. Ἡσα νγ'. 11.

Δόμεν ἐπὶ πλέον ἀκρόασιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου εἰς τοὺς λόγους τῆς μαρτυρίας τοῦ Κυρίου, ἀναφορικῶς πρὸς τὴν προετοιμασίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ διὰ τὸ μέγα ἀξίωμα τοῦ Βασιλέως καὶ Ἀρχιερέως διὰ τὸν ἀνθρώπινον γένος:—

«Τὸ πνεῦμα τοῦ Ἰεχωβά θέλει ἀναπανθῇ ἐπ' αὐτὸν.— πνεῦμα σοφίας καὶ συνέσεως, πνεῦμα βουλῆς καὶ δυνάμεως, πνεῦμα γνώσεως καὶ φόβου [σεβασμοῦ] τοῦ Ἰεχωβά καὶ θέλει κάμει αὐτὸν ὀξύνουν εἰς τὸν φόβον [τὸν σεβασμὸν] τοῦ Ἰεχωβά, ὥστε δὲν θέλει κρίνει κατὰ τὴν θεωρίαν τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ» — διότι, λαβὼν αὐτὸς πείραν καὶ συμπαθήσας εἰς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν, δύναται ἤδη καλλίτερον νὰ βοηθήσῃ πάντας τοὺς δι' αὐτοῦ προσερχομένους εἰς τὸν Θεόν — τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ τώρα, μετ' ὀλίγον δὲ τὸν

κόσμον κατὰ τὴν Χιλιετῇ Αὐτοῦ Βασιλείαν. — Ἡ σα. αἰ 1—10 Ἑβρ β'. 18.

Ἀλλαχοῦ δέ πάλιν ὁ Μεσσίας παρίσταται προφητικῶς λέγων : « Ἐφανερώσας εἰς ἐμὲ [μὲ ἔκαμες νὰ γνωρίσω] τὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς » « Θέλω εὐλογεῖ τὸν Ἰεχωβὰ τὸν νουθετήσαντά με ». Αἱ ἐκφράσεις δὲ αὗται συνέχονται πρὸς ἄλλα ρητὰ τοῦ ἰδίου Ψαλμοῦ, τὰ ὁποῖα αὐτοὶ οἱ Ἀπόστολοι ἀνέφερον ὡς ἀνήκοντα καὶ ἀφορῶντα εἰς τὸν Σωτῆρα ἡμῶν, « τὸν ἄνθρωπον Χριστὸν Ἰησοῦν » (Ψαλμ. ισι'. 7 — 11). Οὕτω δὲ ἐπιβεβαιοῦνται ὑπὸ τῆς προφητείας τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ, « τὸ δὲ παιδίον [Ἰησοῦς] ἠύξανε, καὶ ἐκραταιοῦτο πληρούμενον σοφίας, καὶ χάρις [εὐλογία Θεοῦ] ἦν ἐπ' αὐτὸ . . . Καὶ Ἰησοῦς προέκοπτεν ἐν τῇ σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ καὶ χάριτι παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις — Λουκ. β'. 40, 52

Ἐξετάσαντες τὰ ἰσχυρότερα Γραφικὰ χωρία ἐξ ὧν παρουσιάζονται ὡς ἀποδείξεις ἐπὶ τοῦ ζητήματος, ἔχομεν ἤδη τὴν πεποίθησιν διὰ αἱ Γραφαὶ δὲν καθιεροῦσιν, οὐδὲ ἀναγνωρίζουσι τὴν χρῆσιν τοῦ μεγάλου ὀνόματος Ἰεχωβὰ ὡς προσηγορικοῦ ἐπὶ οἰουδήποτε ἄλλου, ἐκτὸς τοῦ Οὐρανίου Πατρὸς· εἴμεθα δὲ πεπεισμένοι διὰ αὗται περιορίζουσι τὴν χρῆσιν τοῦ ὀνόματος τούτου καὶ ἀπαγορεύουσι τὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ ἐπὶ ἄλλου.

Πᾶς τις δ' ἀφ' ἐτέρου δύναται νὰ διιδῇ τὸ ἀρμόζον καὶ πρέπον τῆς ἀποφάσεως τοῦ Παντοκράτορος, ὅπως Αὐτοῦ καὶ Μόνου ἀναγνωρίζεται ὡς τὸ κέντρον τῆς ἐξουσίας, σοφίας, δικαιοσύνης, ἀγάπης καὶ δυνάμεως διότι ἐν τούτῳ ἔγκειται ἡ ἀλήθεια· πᾶσα δ' οἰαδήποτε ἄλλη ἀξίωσις ἤθελεν εἶσθαι ἀναληθής, καὶ εἰς ἐπίμετρον πονηρὰ καὶ ἐπιβλαβής. Εἶδομεν δὲ ἐξ ὧν ἐν τοῖς προηγουμένοις παρεθέσαμεν Γραφικῶν ἐδαφίων, ἐκ τῶν λόγων αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ ἐκ τῶν λόγων τῶν Ἀποστόλων, τοὺς ὁποίους ὁ Κύριος εἰδικῶς ἐξεπαίδευσεν διὰ ζωῆς μὲν πρῶτον, ὕστερον δὲ ἐνέπνευσεν κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν διὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος, διὰ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ὑπηνίχθη καὶν εἶτε διὰ ὁ Οὐράνιος Πατήρ καὶ ὁ Οὐράνιος Υἱὸς εἶσιν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον, εἶτε διὰ

εἰσὶν ἴσοι τὴν δόξαν καὶ δύναμιν, ὥς τοῦτο διακηρύσσεται, ἄνευ οὐδεμιᾶς αὐθεντίας ἢ κύρους, εἰς τὰ σύμβολα τῆς πίστεως καὶ τὰς ἀνθρωπίνους κατηχήσεις.

Οὐχ' ἦτιον, ὁμοῦς, ὁ Οὐράνιος Πατήρ οὐδεμίαν ἐξεδήλωσε ζηλοτυπίαν ἀναφορικῶς πρὸς τὸ μεγαλεῖον τοῦ μεγάλου Ἀρχιδούλου Αὐτοῦ, τοῦ «Ἀγγέλου τῆς Διαθήκης, εἰς ὃν ὑμεῖς εὐαρεστεῖσθε»: ὅλως τοῦναντίον, ὑπερύψωσεν Αὐτὸν εἰς τὸ εἶναι Αὐτὸν δεύτερον μεθ' ἑαυτοῦ κατὰ τε τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν δύναμιν καὶ ἐξουσίαν. Δότε δὲ ἀκρόασιν εἰς τοὺς λόγους αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ: «Οὐ δύναται ὁ Υἱὸς ποιεῖν ἄφ' ἑαυτοῦ οὐδέν, ἂν μὴ τι βλέπῃ τὸν Πατέρα ποιοῦντα ἃ γὰρ ἂν Ἐκεῖνος [ὁ Πατήρ] ποιῇ, ταῦτα καὶ ὁ Υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ. Ὁ γὰρ Πατήρ φιλεῖ τὸν Υἱόν, καὶ πάντα δείκνυσιν Αὐτῷ, ἃ αὐτὸς ποιεῖ, καὶ μείζονα τούτων δείξει αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς θαυμάζητε. Ὡς περ γὰρ ὁ Πατήρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕτω καὶ ὁ Υἱὸς οὓς θέλει ζωοποιεῖ. Οὐδὲ γὰρ ὁ Πατήρ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκε τῷ Υἱῷ, ἵνα πάντες τιμῶσι τὸν Υἱὸν καθὼς τιμῶσι τὸν Πατέρα. Ὁ μὴ τιμῶν τὸν Υἱὸν οὐ τιμᾷ τὸν Πατέρα τὸν πέμψαντα Αὐτόν» — Ἰωάν. ε'. 19—23.

Μόνον καθ' ὅσον κατανοοῦμεν σαφῶς τὴν διακήρυξιν τῶν Γραφῶν περὶ τοῦ μεγάλου Πρωτοεργοῦ τοῦ σχεδίου τῆς Ἐξιλεώσεως καὶ Καταλλαγῆς, τοῦ Ἰεχωβά, καὶ διορῶμεν τὴν διαφορὰν τὴν μεταξὺ Αὐτοῦ καὶ τοῦ τιμημένου Αὐτοῦ δούλου, «Τοῦ Μονογενοῦς τοῦ Πατρὸς», τοῦ «Ἀγαπητοῦ Αὐτοῦ Υἱοῦ», ἐν τῷ ἔργῳ τῆς Ἐξιλεώσεως καὶ Καταλλαγῆς—κατὰ τοσοῦτόν ἐσμεν δεόντως περισκευασμένοι νὰ κατανοήσωμεν τὴν φιλοσοφίαν τῆς Καταλλαγῆς. Εἰς τὴν συγκεχυμένην ἰδέαν ἣν πολλοὶ ἔχουσι περὶ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ ὀφείλεται ἐν μεγάλῳ μέτρῳ τὸ ὅτι πλεῖστοι ὅσοι Χριστιανοὶ διατελοῦσι τελείως συγκεχυμένοι, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀλήθειαν τῆς Καταλλαγῆς, καὶ συνεπείᾳ τούτου ἐν κινδύνῳ νὰ ἀφήσωσιν ὅπως ὀλισθήσῃ ἡ πίστις των ἐπὶ τοῦ θεμελιώδους καὶ οπουδαιοτάτου τούτου δόγματος τῆς θείας ἀποκαλύψεως.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος παρουσιάζει τὸ ζήτημα τῆς με-

ταξὺ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ σχέσεως, ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἡμετέραν ἀπολύτρωσιν λίαν σαφῶς καὶ λίαν ἐντόνως, λέγων : «Οὐδεὶς Θεὸς εἰμὴ εἰς ἀλλ' ἡμῖν εἰς Θεὸς ὁ Πατὴρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς εἰς Αὐτόν, καὶ εἰς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς δι' Αὐτοῦ.» (Α'. Κορ. η'. 4, 6). "Ὁ ἐστὶ, εἰς μόνος ὑπάρχει ὁ Αἰώνιος καὶ Παντοκράτωρ Θεός, ὁ Πρωτουργὸς καὶ Πηγὴ τῶν πάντων, εἰς ὃν ἡμεῖς ἀνήκομεν, καὶ εἰς μόνος Κύριος ὑπάρχει, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Οὐράνιος Πατὴρ ἐνεργεῖ ἀναφορικῶς πρὸς ὅλους τοὺς διαφόρους χαρακτῆρας τοῦ σχεδίου Αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦ ὁποίου, καὶ μέσῳ τοῦ ὁποίου καὶ μόνον, ἐλάβομεν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, διὰ πίστεως εἰς τὸ αἷμα Αὐτοῦ, καὶ προσαγωγὴν εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὴν χάριν ἐν ἣ ἤδη ἱστάμεθα, καυχώμενοι εἰς τὴν ἐλπίδα τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ — Ρωμ. ε'. 1.

ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΜΕΝΗ ΔΙΑ ΠΛΑΣΤΟΓΡΑΦΙΑΣ—ΔΓΑ ΠΑΡΕΙΣΓΡΑΦΗΣ.

Παραλείπομεν ἐνταῦθα ὅπως ἐξετάσωμεν εἰς ἐπόμενα κεφάλαια τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν ἀξιόητα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου ὁλόκληρον τὸ ἔργον τῆς Ἐξιλεώσεως καὶ Καταλλαγῆς ἐπετελέσθη καὶ μέλλει νὰ ἐπιτελεσθῇ,—ὡς ἐπίσης καὶ τὴν εἰς αὐτὸν ἐπιδαψιλευθεῖσαν μεγάλην τιμὴν, οὐχὶ μόνον ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀπελύτρωσε τὸν κόσμον, ἀλλ' ἐπίσης τὴν μεγάλην τιμὴν καὶ τὸ μέγα ἀξίωμα, τὰ ὅποια ἐκέκτητο πρὶν ἢ γείνη ὁ Λυτρωτὴς τοῦ κόσμου. Ἐν τῷ παρόντι ἀποβλέπομεν ὅπως σαφῶς διευκρινήσωμεν ἀναφορικῶς πρὸς τὸν μέγαν Πρωτουργὸν τοῦ σχεδίου : Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ φρόνημα τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου ἐν γένει διατελεῖ μεγάλως εἰς ἀμνηχανίαν ἐμπεπλεγμένον διὰ τοῦ ὅτι εἶναι γνωστὸν ὡς «Τὸ Δόγμα τῆς Τριάδος», δόγμα, τὸ ὁποῖον καὶ οἱ μᾶλλον κεκηρυγμένοι συνήγοροί του ὁμολογοῦσιν ὅτι δὲν τὸ ἐννοοῦσι, καὶ οὔτε δύνανται νὰ τὸ ἀντιληφθῶσιν ἢ ἐξηγήσωσιν, ἐπιβάλλεται συνεπῶς ὅπως ἐξετάσωμεν ἐνταῦθα τὰ Γραφικὰ ἐκεῖνα χωρία, τὰ ὅποια ὑπο-

τίθενται ὅτι προσδίδουσι χροιάν τινα εἰς αὐτό, καὶ ὑποστηρίζουσι τὴν εἰς ἀμυχανίαν καὶ σύγχυσιν περιάγουσαν **ἀνθρωπίνην αὐτὴν διδασκαλίαν**, διὰ τὴν ὁποίαν οὐδεμία ἔγκυρος βάσις δύναται νὰ εὗρεθῇ ἐν τῷ Λόγῳ τοῦ Θεοῦ. Ἐπεστήσαμεν ἤδη τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου ἐπὶ τῶν διαφόρων Γραφικῶν ἑδαφίων, τὰ ὁποῖα ἐμφατικῶς διακηρύττουσιν ὅτι δὲν εἶναι εἰμὴ **εἷς** Παντοκράτωρ Θεός — οὐχὶ δύο, οὐδὲ τρεῖς, οὐδὲ περισσότεροι. Ἐφισιῶμεν ἤδη τὴν προσοχὴν εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἡ λέξις «**Τριάς**» οὐδαμοῦ τῶν Γραφῶν ἀπαντᾷ, οὐδ' ἄλλη τις λέξις ἰσοβαθμίου καὶ σημασίας εὗρίσκεται, οὔτε καὶ οἰαδήποτε δήλωσις γίνεται ἐν αὐταῖς, ἥτις, καὶ ἐναντίον τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἀκόμῃ ἐρμηνευομένη, νὰ παρασταθῇ ὡς σημαίνουσα τοιοῦτόν τι. Καὶ ἀλήθειαν δὲ, οἱ διακρατοῦντες τὸ δόγμα τῆς Τριάδος, ἀποπειρώμενοι νὰ ἐξηγήσωσι τὸ φρόνημά των, περιπλέκουσιν ἑαυτοὺς ἀπελπιστικῶς, ὡς ἐπίσης καὶ τοὺς ἀκρωμένους αὐτῶν. Διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐκθύμως ὁμολογοῦσιν ὅτι ὑπάρχει **εἷς** Θεὸς μόνον (διότι αἱ Γραφαὶ τοιαύτην προσδίδουσιν ἔμφασιν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, ὥστε δὲν δύναται τοῦτο νὰ παραγνωρισθῇ) ἐνῶ, ἀφ' ἑτέρου, μετὰ τῆς αὐτῆς ἐξ ἴσου προθυμίας, διακηρύττουσιν ὅτι ὑπάρχουσι τρεῖς Θεοὶ (διότι εἰς τὴν θεωρίαν ταύτην εἰσὶ παραδεδομένοι καὶ προσκεκολλημένοι διὰ «**τῶν παραδόσεων τῶν πατέρων**», τῶν παραδοθεισῶν τοῖς ἀνθρώποις ἀπ' αὐτῶν τῶν πρώτων ἡμερῶν τὴν Παπασύνης).

Ἀλλὰ τίνι τρόπῳ εἶναι τοῦτο δυνατόν νὰ ὑπάρχωσι **τρεῖς** Θεοί, καὶ μ' ὅλον τοῦτο νὰ εἶναι **εἷς** μόνον Θεός; Ἐὰν ὑπάρχωσι τρεῖς Θεοί, «**ἴσοι** κατὰ τε τὴν δύναμιν καὶ τὴν δόξαν», ὡς διακηρύττουσιν αἱ κατηχήσεις, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν εἶναι ἀληθὲς τὸ λέγειν ὅτι ὑπάρχει **εἷς** Θεὸς μόνον. Ἐὰν δὲ ὑπάρχη μόνον «**εἷς** Θεός, ὁ Πατὴρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα», ὡς ὁ ἀπόστολος Παῦλος διαβεβαίῳ, καὶ ἐὰν, ὡς αὐτὸς ὁ Κύριος Ἰησοῦς διεδήλωσεν, ὁ Πατὴρ εἶναι **μείζων** τοῦ τιμημένου Αὐτοῦ Υἱοῦ, καὶ ἐὰν ὁ Πατὴρ ἀνέστησεν τὸν Ἀγαπητὸν Αὐτοῦ Υἱὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ **ὑπερύψωσεν**, ἐτίμησεν Αὐτόν, καὶ ἡτοίμασε δι' αὐτὸν Βασιλείαν, καὶ ἐὰν ὁ Υἱὸς μέλλῃ νὰ παραδώσῃ καὶ πάλιν

εἰς τέλος τὴν Βασιλείαν εἰς τὸν Πατέρα, ἵνα ἡ ὁ Πατὴρ τὰ πάντα ἐν πᾶσι, τότε δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀληθεύῃ τὸ δι' ὑπάρχωσι διάφοροι ἰσοδύναμοι Θεοί. Ἐντούτοις, εἰς τὸ ἐπόμενον κεφάλαιον θέλομεν καταδείξει πειστικῶς δι' ὃ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι Θεός, ἀλλ' ὅτι, καίτοι δέον νὰ τιμῶμεν Αὐτὸν ὡς τιμῶμεν τὸν Πατέρα, καὶ δι' τιμῶντες Αὐτὸν τιμῶμεν τὸν Πατέρα τὸν δοξάσαντα καὶ ὑπερυψώσαντα Αὐτόν, οὐχ' ἦτιον ὅμως ἢ ὁμόφωνος τῶν Γραφῶν μαρτυρία ἐμφατικώτατα διαβεβαιοῖ δι' ὃ δὲν ὑπάρχει εἰμῆεις μόνον Παντοκράτωρ Θεός, ὁ Πατὴρ πάντων. Καί, ὡς ὁ Ἀπόστολος ἀποφαίνεται, «Κεφαλὴ τῆς γυναικὸς ἐστὶν ὁ ἀνὴρ, κεφαλὴ δὲ τοῦ ἀνδρὸς ὁ Χριστός, καὶ κεφαλὴ τοῦ Χριστοῦ ὁ Θεός.» — Α'. Κορινθ. ια'. 3.

Ὑπάρχει ἐντούτοις ἐν χωρίον, καὶ μόνον ἐν, ἐν ταῖς Γραφαῖς, τὸ ὁποῖον φαίνεται κατὰ τινα βαθμὸν ὑπαινισσόμενον τὸ δόγμα τῆς Τριάδος Θεῶν· ἀλλὰ τὸ χωρίον αὐτὸ ἀνομολογεῖται σήμερον παρὰ πάντων τῶν φιλολόγων ὡς νόθον καὶ παρείσακτον. Συνεπεία δὲ τούτου παραλείπεται παρὰ πάντων τῶν κριτικῶν ἐκδόσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ κειμένου τῆς Κ. Διαθήκης, ὡς ἐπίσης καὶ παρὰ τῶν ἀνατεθεωρημένων μεταφράσεων αὐτῆς εἰς ἄλλας γλώσσας, καίτοι οἱ μεταφρασταὶ αὐτῶν, καθ' ὅσον γνωρίζομεν, ἦσαν πάντες Τριαδισταὶ, ἢ ὁπαδοὶ τοῦ δόγματος τῆς Τριάδος. Καὶ ἐνῶ θὰ ἐπεθύμουν οὐτοι βεβαίως νὰ διακρατήσωσιν ἐν τῷ κειμένῳ τὸ ἐν λόγῳ ρητόν, ὡς τὸ μόνον Γραφικὸν ἔρεισμα τοῦ δόγματος τούτου (καὶ ὡς τοιοῦτον ἀκόμη λίαν ἀτελὲς ὅσον ἀφορᾷ τὴν διατύπωσιν τοῦ ζητήματος), ἐντούτοις δὲν ἠδύναντο νὰ πράξωσι τοῦτο εὐσυνειδήτως.

Τὸ ὅτι τὸ χωρίον τοῦτο εὗρίσκεται εἰς τὸ παρ' ἡμῖν, οὕτω καλούμενον, Textus Receptus, ἢ Παραδεδεγμένον Ἑλληνικὸν κείμενον, οὐδεμίαν τοῦτο ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος τοῦ χωρίου, διότι τὸ ἐν λόγῳ κείμενον, ὃν ἐκδόσις τοῦ Elzevir, κατὰ τὸ 1633, κατηρτίσθη ἐπὶ τῇ βάσει Ἑλληνικῶν χειρογράφων κατὰ πολὺ μεταγενεσιτέρων ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἀνεκαλύφθησαν μετὰ ταῦτα. Διότι, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἑκατοντάδες ὅλαι ἀρχαίων Ἑλληνικῶν χειρογράφων

ἀνεκαλύφθησαν εἰς Βιβλιοθήκας κλπ., ἀλλ' οὐδὲν ἐξ αὐτῶν, προγενέστερον τῆς ἐβδόμης ἐκατονταετηρίδος, ἐμπεριέχει τὴν περικοπὴν ταύτην, ἣτις παρίσταται ὡς εὐνοοῦσα τὸ δόγμα τῆς Τριάδος. Συνεπῶς οὐδὲ ἀρνοῦνται σήμερον οἱ φιλόλογοι, ἀδιακρίτως Ἑκκλησιαστικῶν διαφορῶν εἰς ἃς ἕκαστος αὐτῶν ἐνδέχεται νὰ ἀνήκη, ὅτι ἡ νόθος ἐκείνη περικοπὴ παρενεβλήθη ἐν τῷ κειμένῳ ὅπως προσδῶση κῦρος καὶ ὑποστήριξιν εἰς τὸ δόγμα τῆς Τριάδος, εἰς καιρὸν καθ' ὃν ἡ συζήτησις ἐπὶ τοῦ δόγματος τούτου ἐπεκράτει ἐν τῇ Ἑκκλησίᾳ, καὶ ὁπότε οἱ συνήγοροι τοῦ δόγματος τῆς Τριάδος περιῆλθον εἰς ἀμηχανίαν καὶ στενοχωρίαν ἐνώπιον τῶν ἀντιπάλων των, διότι οὐδεμίαν εἶχον Γραφικὴν μαρτυρίαν ὅπως προσαγάωσιν εἰς ἀπόδειξιν τῆς θεωρίας τῶν. Τὸ νόθον αὐτὸ χωρίον θὰ ἔχη παρεμβληθῇ, ἀναμφιβόλως, παρὰ τινος ἄγαν ζηλωτοῦ μοναχοῦ, ὅστις ἦν ὑπερβέβαιος ὁ ἴδιος περὶ τοῦ δόγματος τούτου, καὶ ἐσκέφθη ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διέπραξε σφάλμα μὴ ἀναγράψαν τὸ ζήτημα ἐν ταῖς Γραφαῖς : Ὁ σκοπὸς αὐτοῦ, ἀναμφιβόλως, ἀπέβλεπε νὰ βοηθήσῃ τὸν Θεὸν καὶ τὴν ἀλήθειαν νὰ ἐξέλθωσιν ἐκ τῆς δυσχερείας διὰ τῆς διαπράξεως ὑπ' αὐτοῦ ἀπάτης καὶ δόλου. Ἀλλὰ πᾶσα τοιαύτη εἰσήγησις, συνεπάγουσα ὡς συμπέρασμα ὅτι ὁ Θεὸς δὲν παρέδωκεν ἡμῖν πλήρη ἀποκάλυψιν, «ἵνα ἄριστος ᾦ ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, πρὸς παν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρητισμένος», καὶ ὅτι αὕτη ἔχει ἀνάγκην προσθηκῶν, εἰσιν ἐκ τοῦ Ἐχθροῦ, ὡς ἐπίσης ἦν καὶ ἡ ἐν λόγῳ εἰσήγησις, ὅτι ἡθέλεν εἶσθαι πρὸς νὰ διαπράξῃ τις κακόν, πλαστογραφίαν, ὅπως προέλθῃ οὕτως ἀγαθόν, καὶ ἐπανορθωθῇ τὸ σφάλμα τοῦ Παντοδυνάμου. Ὁ μοναχὸς ἀντιγραφεὺς ἢ ὁ ἱερεὺς, ὅστις διέπραξε τὴν τοιαύτην πλαστογραφίαν, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐβδόμης ἐκατονταετηρίδος, εἶναι μεγάλως ὑπόλογος διὰ τε τὴν εἰς τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ τολμηθεῖσαν προσθήκην, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τὴν κακὴν ἐπίδρασιν ἣν αὕτη ἔσχεν ἐπὶ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅστις λαός, ἀναζητῶν καὶ ἐρευνῶν διὰ τὴν ἀλήθειαν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου παρεπλανᾶτο διὰ τῆς πλαστογραφίας τοῦ ταύτης.

Ἡ νόθος αὕτη παρεισαγωγὴ εὐρίσκεται εἰς Α'. Ἰωάν.

ε'. 7, καὶ συνίσταται ἐκ τῶν λέξεων, «τρεῖς εἰσὶν οἱ μαρτυροῦντες ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ Πατήρ, ὁ Λόγος, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα. Καὶ οὗτοι οἱ τρεῖς ἐνείσι· καὶ τρεῖς εἰσὶν οἱ μαρτυροῦντες ἐν τῇ γῇ»- Αἱ λέξεις αὗται ὅταν ἐκβληθῶσιν ἐκ τοῦ κειμένου, ἀφίνουσιν αὐτὸ ἀπλούσιον καὶ λίαν εὐνόητον, καὶ ἐν πλήρει ὁμοφωνίᾳ πρὸς ὅλα τὰ λοιπὰ Γραφικὰ χωρία ἀλλὰ μὲ τὰς λέξεις ταύτας ἐν τῷ κειμένῳ, ὡς αὗται ἴστανται ἐκεῖ ἐπὶ αἰῶνας, ὅ,τι παράγεται ἐξ αὐτῶν εἶναι μόνον σύγχυσις, διότι διῶχυρίζονται παραλογισμόν. Ἐπὶ παραδείγματι, μὲ τὰς ἀνωτέρω λέξεις ἐν τῷ κειμένῳ, τὸ προκύπτειν ἐκ τούτων νόημα εἶναι ὅτι ὁ Πατήρ, ὁ Υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα ἐνοῦνται ἢ συμφωνοῦσιν ὅπως μαρτυρήσωσιν ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι δηλ. ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Χριστός. Ὅποῖος παραλογισμός! Τίς ἀγνοεῖ ἐκεῖ, ἐν τῷ οὐρανῷ τὸ γεγονός ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Χριστός; Διὰ ποίους, λοιπόν, θὰ ἦτο ἀνάγκη ὥστε ὁ Πατήρ, ὁ Υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα νὰ μαρτυρήσωσι τὴν μαρτυρίαν ταύτην; Δι' οὐδένα! Ἄλλ' ὁ ἐχθρὸς εὗρε κατάλληλον τὸ μέρος ὅπως παρεισαγάγῃ τὸ ἑαυτοῦ ἔργον τῆς παραφθορᾶς τῆς ἀληθείας, καὶ εὗρε πρὸς τοῦτο ὑπηρέτην πρόθυμον, ὅπως τὸν ὑπηρετήσῃ.

Εἶπομεν ἀνωτέρω ὅτι ἡ νόθος αὕτη περικοπὴ παραλείπεται ἐκ τῶν νεωτέρων κριτικῶν ἐκδόσεων τοῦ Ἑλληνικοῦ κειμένου, ὡς καὶ ἐξ ὅλων τῶν ἀνατεθεωρημένων ἐκδόσεων πολλῶν μεταφράσεων τῆς Κ. Δ. οἶαι, ἐπὶ παραδείγματι, αἱ Ἀγγλικαὶ τοιαῦται, Ἀνατεθεωρημένη Ἑκδοσις (Revised Version), Ἡ ἐμφατικὴ Δίγλωττος (Ἑλληνο-Ἀγγλική), ἡ μετὰφρασις τῆς Γραφῆς ὑπὸ Young, καὶ ἡ μετὰφρασις τῆς Ἀμερικανικῆς Βιβλικῆς ἐνώσεως, καὶ ἡ οὕτω καλουμένη Βελτιωμένη Ἑκδοσις (Improved Version) Ἡ τελευταία αὕτη, ἐπάγεται ἐπὶ τῆς περικοπῆς ταύτης τὰ ἐξῆς: —

Τὸ ἐδάφιον τοῦτο, τὸ περὶ τῶν Οὐρανίων Μαρτύρων, δὲν ἐμπεριέχεται εἰς οὐδὲν Ἑλληνικόν χειρόγραφον γραφὲν πρὸ τοῦ πέμπτου αἰῶνος. Οὐδ' ἀναγράφεται παρὰ τινος τῶν Ἑλλήνων Ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων, οὐδὲ παρὰ τινος τῶν πρώτων Λατίνων πατέρων, καὶ καθ' ὃν χρόνον ἀ-

κόμη τὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα οὗτοι ἐπραγματεύοντο ἤθελον ὀδηγήσει αὐτοὺς, φυσικῶς, εἰς τὸ νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὴν αὐθεντίαν τοῦ : ἔπεται, ὁθεν, ὅτι τὸ χωρίον τυγχάνει πασιδῆλως νόθον.»

Ἡ δὲ Κριτικὴ Ἑρμηνεία τοῦ Lang, λόγον ποιούμενη περὶ τοῦ νόθου αὐτοῦ χωρίου, λέγει:—

«Οἱ λόγοι οὗτοι ἑλλείπουσιν ἐξ ὧν τῶν Ἑλληνικῶν κωδίκων, ὡς ἐπίσης ἐκ τοῦ Σιναιτικῆς Κώδικος (τοῦ ἀρχαιοτέρου τῶν γνωστῶν Ἑλληνικῶν χειρογράφων), καὶ ἐξ ὧν τῶν ἀρχαίων ἐκδόσεων (Κ.Δ.), συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Λατινικῆς τοιαύτης, καὶ τῶν μέχρι τοῦ ὀγδοῦ αἰῶνος ὁμοίων. Εἰς χειρόγραφα δὲ ἀπὸ τοῦ καιροῦ ἐκείνου καὶ ἐφεξῆς γραφέντα, οὗτοι ἀπαντῶσι κατὰ τρεῖς διαφόρους παραλλαγὰς. Μεθ' ὧν δὲ τὰς περὶ Τριάδος φιλονεικίας, οἱ λόγοι οὗτοι δὲν ἀναφέρονται παρ' ἐνὸς καὶ ἐκ τῶν Ἑλλήνων Πατέρων, ἢ παρ' οἰουδήποτε ἐκ τῶν ἀρχαίων Λατίνων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας.»

Τὸ δὲ Ἑλληνο-Αγγλικὸν Ταμεῖον τοῦ Hudson λέγει:

«Οἱ λόγοι οὗτοι δὲν εὗρισκονται εἰ, οὐδὲν Ἑλληνικὸν χειρόγραφον τῶν πρὸ τοῦ 15ου ἢ 16ου αἰῶνος, οὐδὲ εἰς οὐδεμίαν προγενεστέραν μετὰ φράσιν.»

Τὸ χωρίον καταγγέλλεται ὡς παρείσακτον καὶ παρ' ἄλλων ἀνδρῶν εἰς τὴν Γραφικὴν φιλολογίαν ἀσχολουμένων, καὶ ἀνεγνωρισμένης ἀξίας προσώπων, οἱ οἱ ἐξῆς:—Sir Isaak Newton, Benson, Clark, Horne, Griesbach Tischendorf Tregelles, Lachman καὶ Alford. Ὁ τελευταῖος οὗτος λέγει:

«Ἐκτὸς τοῦ ἐὰν πρόκηται ν' ἀκολουθήσωμεν καθαρὰν ἰδιοτροπίαν εἰς τὴν κριτικὴν τοῦ Ἱεροῦ κειμένου, δὲν ὑπάρχει σκιά τις ἄλλη ὀρθοῦ λόγου, ὥστε νὰ ὑποθέσωμεν τὸ χωρίον αὐτὸ γνήσιον.»

Ὁ δὲ Κων τῆνος Tischendorf λέγει

«Τὸ νὰ ἐξακολουθῇ ἡ νόθος αὕτη προσθήκη δημοσιευομένη ὡς μέρος τῆς Ἐπιτολῆς τοῦτο θεωρῶ ὡς ἀσέβειαν.»

Ὁ δὲ Καθηγητὴς T. B. Woolsey ἐρωτᾷ:—

Δὲν ἐπιβάλλεται ὑμῖν ὡς ἀπαίτησις ὑπὸ τε τῆς ἀληθείας καὶ εὐσεβείας ὅπως ἔν τοιούτον ἐδάφιον ἀπακλειφθῇ ἐκ τῶν Ἀγγλικῶν ἡμῶν Γραφῶν, — ἐδάφιον τὸ ὁποῖον ὁ Λούθηρ δὲν ἠθέλησε ν' ἀναγράψῃ εἰς τὴν μετάφρασίν τοῦ, καὶ τὸ ὁπεῖον δὲν εἰσεχώρησεν εἰς τὴν Γερμανικὴν Γραφὴν ἕως σχεδὸν πεντήκοντα ἔτη μετὰ τὸν θάνατόν του;»

Καὶ ὁ ἐρμηνευτὴς Adam Clarke, σχολιάζων ἐπὶ τοῦ αὐτὸν χωρίου, ἐπάγεται:—

«Τὸ χωρίον τοῦτο πιθανόν δὲν εἶναι γνήσιον. Ἐλλείπει ἀπὸ παντὸς χειρογράφου τῆς ἐπιστολῆς ταύτης γεγραμμένων πρὸ τῆς ἐφευρέσεως τῆς τυπογραφίας, ἐξαιρέσει ἑνὸς μόνου, τοῦ Κώδηκος Montfortii, τοῦ εὐρισκομένου ἐν τῷ Τριαδικῷ Κολλεγίῳ (Trinity College) τοῦ Δουβλίνου. Οἱ λοιποὶ Κώδηκες, οἵτινες παραλείπουσε τὸ χωρίον αὐτὸ, συμποσοῦνται ἐν ὅλῳ εἰς ἑκατὸν εἴκοσιν. Ἐλλείπει ἐπίσης ἕκ τε τῆς Συριακῆς καὶ ἐξ ὧν τῶν Ἀραβικῶν, Αἰθιοπικῶν, Κοπτικῶν, Σαχαδικῶν, (Sahadic) Ἀρμενικῶν, Σλαβονικῶν κλπ ἐκδόσεων, ἐνὶ λόγῳ ἐξ ὧν τῶν ἀρχαίων ἐκδόσεων, ἔκτος μόνης τῆς Βουλγάτας, καὶ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς ἀκόμη πλεῖστα ἀρχαιότατα διαωρθωμένα ἀντίτυπα δὲν τὸ ἀναγράφουσι. Παραλείπεται ὡσαύτως παρ' ὧν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων Πατέρων, καὶ προσέτι παρὰ τῶν πλείστων Λατίνων τοιούτων.»

Ὁ Ἰωάννης Wesley, ὁ ἰδρυτὴς τῆς Μεθοδιστικῆς Ἐκκλησίας, ἠγωνίσθη νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ δόγμα τῆς Τριάδος. ἐντούτοις, εἰς ἓν ἐκ τῶν κηρυγμάτων αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἐν λόγῳ ἑδαφίου ἀνέφερε τοὺς λόγους τοῦ Σερβέτου:— «Δὲν μοι τὸ ἐπιτρέπει ἡ συνείδησις νὰ μεταχειρισθῶ τὰς λέξεις «τριας» καὶ «πρόσωπα», διότι δὲν εὕρισκω τοὺς ὅρους τούτους ἐν τῇ Γραφῇ». — Εἰς τὰς φράσεις δὲ ταύτας ὁ Wesley προσέθηκε, «θὰ ἐπεθύμουν μᾶλλον νὰ ἐπιμείνω ἐπὶ τῶν ἀμέσων λόγων, ἄνευ οἰασομένης ἐξηγήσεως, ὥς οὗτοι κεῖνται ἐν τῷ κειμένῳ». Οὗτος ἐπεδόθη ν' ἀποδείξῃ τὸ περὶ Τριάδος δόγμα ὡς ἀληθές, διότι ἐπίστευεν ὅτι τὸ νόθον αὐτὸ χωρίον ἦν γνήσιον, καθότι μόλις ἐσχάτως ἐγενόμεθα κάτοχοι θεικῶν πληροφοριῶν ἐκ τῶν ἀρχαίων χειρογράφων τῆς Γραφῆς. Ἐπὶ παραδείγματι, καθ' ὃν χρόνον ἐγένετο ἡ Ἀγγλικὴ μετάφρασις τῆς Γραφῆς, ἡ τοῦ Βασιλέως Ἰακώβου, ἡ Κοινὴ Ἑκδοσις ἀποκαλουμένη (1611 μ. Χ.), οἱ μεταφρασταὶ εἶχον εἰς τὴν διάθεσίν των ὅκτι καὶ μόνον Ἑλληνικὰ χειρόγραφα, καὶ οὐδὲν ἐξ αὐτῶν ἦτο χρονολογίας προγενεστέρας τῆς τοῦ δεκάτου αἰῶνος. Σήμερον ὁμως ὑπάρχουσι περὶ τὰ ἐπτακόσια χειρόγραφα, τινὰ τῶν ὁποίων, καὶ εἰδικῶς τὸ Σινοπικὸν χειρόγραφον καὶ τὸ Βατικανικὸν τοιοῦτον, Ἀριθ. 1209, εἶναι λίαν ἀρχαῖα, ἀνερχομένης τῆς ἡλικίας αὐτῶν εἰς περὶ τὰ 350 μ. Χ.

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΓΡΑΦΩΝ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΥΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΟΣ ΑΥΤΩΝ.

Καταφανῆς διάκρισις δεόν νὰ ὑφίσταται μεταξὺ ὁμολογίας πίστεως εἰς τὴν περὶ Τριάδος διδασκαλίαν, καὶ ὁμολογίας πίστεως εἰς τὴν Ἑνότητα τοῦ Οὐρανίου Πατρός, Ἰεχωβά, καὶ τοῦ Οὐρανίου Αὐτοῦ Υἱοῦ, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τὸ περὶ Τριάδος δόγμα πρεσβεύει ὅτι ὁ Πατήρ, ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, «Εἰσιν ἓν Πρόσωπον, ἴσοι τὴν τε δόξαν καὶ δύναμιν», ὡς τοῦτο ἐκτίθεται εἰς τὰ σύμβολα τῆς πίστεως τῶν Ἑκκλησιῶν. Ἡ Γραφὴ ἀφ' ἑτέρου, καίτοι καταδεικνύει τὴν ἀπόλυτον Ἑνότητα τὴν μεταξὺ Πατρός, Υἱοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τὰς διαφόρους φάσεις τοῦ μεγάλου σχεδίου τῆς σωτηρίας, ἐντονώτατα ὅμως ἀποκρούει τὴν ἰδέαν ὅτι ὁ Πατήρ καὶ ὁ Υἱὸς εἰσιν ἓν πρόσωπον· ἀρνεῖται ὅτι εἶναι ἴσοι κατὰ τὴν μεγαλειότητα καὶ δύναμιν, ἐλμὴ ὡς προηγουμένως κατεδείχθη, ὅτι ὁ Πατήρ ἐδόξασε τὸ Υἱὸν Αὐτοῦ, ὑπερύψωσεν Αὐτὸν καὶ ἐχαρίσατο Αὐτῷ ὄνομα ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ὄνομα, ἐκτὸς τοῦ ἰδίου Αὐτοῦ ὀνόματος, — καταστήσας Αὐτὸν ἀντιπρόσωπον Αὐτοῦ ἐν τῇ ἐνασκήσει «πάσης ἐξουσίας ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς». Πᾶσαι αἱ Γραφαὶ συμφωνοῦσι, δι' ὧν λέγουσιν ἐπὶ τοῦ γεγονότος, ὅτι ὁ Πατήρ ἀπέστειλε τὸν Υἱὸν εἰς τὸν κόσμον, καὶ ὅτι ὁ Υἱὸς, ὑπὲρ τῆς χαρᾶς τῆς ἐνώπιον Αὐτοῦ τεθείσης παρὰ τοῦ Πατρός, ὑπέμεινε σταυρὸν, καταφρονήσας τὴν αἰσχύνην, καὶ ὅτι Αὐτὸς ἦν ὁ πρῶτος καὶ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Πατρός διὰ δὲ ἀφοῦ θὰ ἔχη πλέον συντελέσει τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἔδωκεν εἰς Αὐτὸν νὰ κάμῃ, θὰ παραδώσῃ τότε τὴν Βασιλείαν τῆς γῆς, κατὰ τὸ τέλος τοῦ Χιλιετοῦς αἰῶνος, εἰς τὸν Πατέρα : Εἰς ταῦτα προσθέσατε ἤδη καὶ τὰς διακηρύξεις, ἐφ' ὧν ἤδη ἐπεστήσαμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν, καὶ ἐν ταῖς ὁποίαις ὁ Υἱὸς, ἐν πλήρη χαρᾷ, ἀναγνωρίζει ὅτι «ἐξῆλθε παρὰ τοῦ Πατρός», ὅτι «δὲν ἦλθε νὰ κάμῃ τὸ ἴδιον Αὐτοῦ θέλημα, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ Πατρός, ὅτι ἡ δύναμις τὴν

ὁποῖαν ἐνήσκειλ σεν ἦτο δύναμις ἰδική του, ἀλλὰ ἡ δύναμις τοῦ Πατρός. Σημειώσατε ἐπίσης τὴν δήλωσιν Αὐτοῦ «ὁ Πατὴρ μείζων μου ἔστι», καὶ τὴν διακήρυξιν τῆς προφητείας δι' Αὐτὸς εἶναι ὁ Ἄγγελος ἡ ὑπηρέτης τῆς Διαθήκης, καὶ οὐχὶ ὁ Ποιητὴς τῆς Διαθήκης· καὶ πρὸς τούτοις τὰς ἐπανελημμένας διακηρύξεις τῶν Γραφῶν τῆς Καινῆς Διαθήκης, δι' Αὐτὸς εἶναι ὁ Μεσίτης τῆς Νέας Διαθήκης — ὁ μόνος Μεσίτης μετὰ τὸν Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, «ὁ ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς, ὁ δὸς ἐαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων». Αἱ διαφοροὶ αὗται Γραφαί, ὅλαι ὁμοῦ καὶ ἐν πλήρει πρὸς ἀλλήλας συνεπέα καὶ ἁρμονία, διδάσκουσι διάκρισιν προσώπου, δόξης καὶ δυνάμεως, μεταξὺ τοῦ Οὐρανίου Πατρὸς καὶ τοῦ Οὐρανίου Αὐτοῦ Υἱοῦ· ἀλλ' ἐπίσης τὴν μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουσαν μᾶλλον ἀπόλυτον καὶ βαθεῖαν ἐνότητα σχεδίου, θελήσεως καὶ σκοποῦ: καθότι ὁ Υἱὸς ἦν ἄξιος νὰ γείνη ὁ ἐκτελεστής τοῦ μεγάλου σχεδίου τοῦ Ἰεχωβά, διότι οὐδεμίαν εἶχεν ἰδίαν αὐτοῦ θέλησιν, ἀλλ' ἀπηρνήθη τὴν ἰδίαν αὐτοῦ θέλησιν ὅπως πληρωθῇ διὰ τοῦ πνεύματος τοῦ Πατρὸς καὶ ποιῇ τὸ θέλημα Αὐτοῦ ἐν παντί. — Ἰωάν σι'. 38, 39.

Ἄλλ' αὐταί, ἐπὶ πλέον, αἱ λέξεις «Πατὴρ» καὶ «Υἱός» ὑπεμφαίνουσι διαφοράν, καὶ ἀναιροῦσι τὸ περὶ τριάδος καὶ ταυτοῦτος προσώπων φρόνημα, διότι ἡ λέξις «Πατὴρ» σημαίνει **ζωοδότης**, ἐνῶ ἡ λέξις «Υἱός» σημαίνει **τὸν λαβόντα τὴν ζωὴν παρ' ἄλλου** τινός· Ὁ Οὐράνιος Πατὴρ παρ' οὐδενὸς ἔλαβε τὴν ζωὴν. Αὐτὸς εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς, οὐχὶ μόνον ὡς πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν, **τὸν Μονογενῆ Αὐτοῦ Υἱόν**, ἀλλὰ δι' αὐτοῦ ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς, καὶ ὡς πρὸς πάντα τὰ λοιπὰ κτίσματά του. Ταῦτα δὲ πάντα εἰσὶν ἐν πλήρει ὁμοφωνίᾳ πρὸς τὸ ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος κεφαλαίου Γραφικὸν ρητόν, ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ Ἀπόστολος σαφῶς καὶ ἐνιόνως ἀποκηρύττει τὴν ἰδέαν τοῦ δι' ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς εἰσὶν ἐν πρόσωπον, ἢ ἐν τὴν δύναμιν καὶ ἐξουσίαν, λέγων, «Ἡμεῖς εἰς Θεός, ὁ Πατὴρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα; καὶ εἰς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα.

Ὁ λογικὸς ἀναγνώστης δὲν δύναται ἢ ν' ἀναγνωρίσῃ ἀμέσως τὴν Γραφικὴν ἁρμονίαν καὶ ἀπλότητα τῆς ἐν-

ταῦθα ἐκτεθείσης ἀπόψεως τοῦ ζητήματος, ἐνῶ, ἀφ' ἑτέρου, πάντες θ' ἀνομολογήσωσιν ὅτι ἡ περὶ Τριάδος διδασκαλία εἶναι ἀνεπίδεκτος λογικῆς κατανοήσεως ἢ ἐξηγήσεως. Οἱ μᾶλλον θερμότεροι συνήγοροι ταύτης ἀνομολογοῦσι τοῦτο· ἀντὶ δὲ νὰ προσπαθήσωσιν ὅπως κατορθώσωσι τὸ ἀδύνατον καὶ ἐξηγήσωσι τὴν θεωρίαν τῶν ταύτην, οὗτοι ἀποφεύγουσι τὴν συζήτησιν, ἀξιοῦντες ὅτι τὸ περὶ Τριάδος δόγμα εἶναι «Μέγα μυστήριον», ἀνεξήγητον Ἀλλά, παράδοξον εἶπεῖν, ἡ διδασκαλία αὕτη περὶ τριῶν Θεῶν ἐν ἐνὶ Θεῷ, ἥτις οὐχὶ μόνον οὐδὲν Γραφικὸν ἔρεισμα κέκμηται, ἀλλὰ καταπολεμεῖται ὑπὸ τῶν Γραφῶν ἀπὸ τῆς Γενέσεως μέχρι τῆς Ἀποκαλύψεως, ἀμέσως τε καὶ ἐμμέσως, καὶ ἡ ὁποία εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἀντίκειται εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον, ὥστε νὰ εἶναι ὅλως παράλογος, διατελεῖ οὐχ ἥτιον ἰσχυρῶς διακρατουμένη διδασκαλία μεταξὺ τῶν λεγομένων Εὐαγγελικῶν ἢ Διαμαρτυρομένων — ἐκείνων; τοῦτέστιν, οἵτινες ὁμολογοῦσιν πίστιν εἰς τὴν Γραφὴν καὶ μόνον, καὶ διαμαρτύρονται κατὰ πάσης ἄλλης διδασκαλίας μὴ ἀπαντήσεως ἐν αὐτῇ. Διὰ τὸ τοῦτο, Ἀπαντῶμεν, ὅτι τοῦτο εἶναι ἐν ἐκ τῶν σκοτεινῶν μυστηρίων, διὰ τῶν ὁποίων ὁ Σατανᾶς, μέσῳ τοῦ Παπισμοῦ, ἐπεσκοτίσῃ τὸν Λόγον καὶ χαρακτηῖρα καὶ σχέδιον τοῦ Θεοῦ, ὡς εἶναι γεγραμμένον, «Ὁ Θεὸς τοῦ αἵωνος τούτου ἐτύφλωσε τὰ νοήματα τῶν ἀπίστων εἰς τὸ μὴ αὐγάσαι τὸν φωτισμὸν τοῦ Εὐαγγελίου τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, ὃς ἐστὶν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ». Ἐπέθεσεν οὗτος ἐπὶ τοῦ δυστυχοῦς κόσμου τελείαν τύφλωσιν, καὶ δογματικούς πέπλους, σκοτίσας τὴν βουλήν, καὶ τεκταινόμενος ψευδῇ μυστήρια, ὅπως ἐμποδισῇ ἐκείνους οἵτινες εὗρον τὸν Κύριον, ὅπως φθάσωσιν εἰς σαφὴ ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας — Β'. Κορθ. δ'. 4

Ποῖον ὅμως ἐνδιαφέρον ἡδύνατο νὰ αἰσθάνηται ὁ Σατανᾶς ἐπιπροσθέτων οἷγλην εἰς τὴν δόξαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ; Δὲν εἶναι ἔργον αὐτοῦ τὸ νὰ μειώσῃ μᾶλλον τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ; Ἀπαντῶμεν ὅτι, ἢ ἀνέκαθεν πολιτεία τοῦ Σατανᾶ ἦν νὰ παραμορφῇ τὴν ἀλήθειαν, νὰ διαστρέφῃ τὴν Γραφήν, καὶ κάμῃ ὥστε αἱ διδασκαλαὶ αὐτῆς νὰ παρίστανται παράλογοι καὶ ἀντιφάσκουσαι πρὸς ἑαυτάς,

ὅπως παρακωλύσῃ οὕτω τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ τοῦ νὰ ἴδῃ τὴν μεγάλην ὠραιότητα, λογικότητα καὶ ἁρμονίαν, αἵτινες ἐνυπάρχουσιν ἐν τῷ θείῳ σχεδίῳ καὶ Λόγῳ. Ὅσον δὲ περισσοτέρας ἀτιπίας ἤθελε δυνηθῇ ὁ Σατανᾶς νὰ συνυφάνῃ εἰς τὰς περὶ Δημιουργοῦ ἀνθρωπίνους δοξασίας, τόσον εὐχερέστερον θὰ κατορθώσῃ τὸ νὰ ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας καὶ λατρείας τοῦ Θεοῦ τοὺς ὀρθῶς καὶ λογικῶς σκεπτομένους ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἀναλόγως δ' ἐπίσης, ὅσον περισσότερο παράλογα καὶ ἄτιπα ἐπιτυχάνει νὰ καταστήσῃ τὰ ἀνθρώπινα σύμβολα πίστεως, κατὰ τοσοῦτο μᾶλλον καταστρέφει τὴν ἀληθῆ πίστιν μεταξὺ ἐκείνων οἵτινες πρεσβεύουσι τὰ σύμβολα ταῦτα, καὶ κατὰ τοσοῦτον προάγει τὴν ἀπλὴν εὐπιστίαν, ἀντὶ τῆς γνησίας πίστεως.

Τοιοῦτοτρόπως, ὅθεν, ἐπὶ αἰῶνας ὅλους ὁ μέγας ἐχθρὸς εἰργάσθη λίαν ἐπιτυχῶς ὅπως ἀποστερήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν ὅλων τῶν λογικευομένων προσώπων, καὶ συναθροίσῃ ἐν αὐτῇ τὴν μᾶλλον εὐπιστον καὶ δεισιδαίμονα καὶ παραλογιζομένην τάξιν ἀνθρώπων. Ἐπεκάλυψε δὲ πρὸς τοῦτο καὶ ἀπέκρυψέ τινες τῶν μᾶλλον πολυτιμωτέρων ἀληθειῶν ὑπὸ τὰς μᾶλλον εὐπροσώπους καὶ ἀηδεῖς πλάνας, ὥστε ἡ πρόοδος τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ ἐγένετο καὶ ἀναλογίαν λίαν βραδεῖα. Ἀλλὰ, δόξα τῷ Θεῷ, ζῶμεν ἤδη εἰς καιρὸν καθ' ὃν ὁ πέπλος τῆς ἀμαρτίας διαλύεται, καὶ καθ' ὃν ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ μανθάνει νὰ στρέφῃ τὸ βλέμμα του μακρὰν τῶν κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς αἰῶνας, καὶ πρὸς καταδούλωσιν αὐτῶν, ἐξυφανθέντων συμβόλων αὐτῶν τῆς πίστεως, καὶ ἀτενίζει εὐθὺς πρὸς αὐτὸν τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ. Πλήν, φεῦ, ὁ καιρὸς οὗτος ἦλθε πολὺ ἄργα διὰ πολλοὺς, ἰδίως τοὺς κατὰ κόσμον σοφοὺς, διότι οἱ τοιοῦτοι ἔχουσιν ἤδη ἐπὶ τοσοῦτον ταυτίσει τὰ σύμβολα τῆς πίστεως πρὸς αὐτὴν τὴν Γραφήν, ὥστε, ἀπορρέπτοντες τὰ πρῶτα, ἀπορρέπτουσι μετ' αὐτῶν ἐπίσης καὶ τὴν δευτέραν· ἀντὶ δὲ νὰ ἐκζητήσωσιν ἀληθὲς φῶς ἐκ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ρέπουσι μᾶλλον εἰς τὸ νὰ μὴ ἀναγνωρίσωσι καὶ ἀπορρίψωσιν αὐτόν, ἐπιστηριχθῶσι δὲ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀντίληψιν — εἰς τὰς ἀνθρωπίνους φιλοσοφίας.

Ἐντεῦθεν δὲ ὁ λόγος δι' ὃν ἡ Ἀνωτέρα λεγομένη Κρι-

ικῇ, ἡ θεωρία τῆς Ἐξελέξεως, ἡ Χριστιανικὴ Ἐπιστήμη, ἡ Θεοσοφία καὶ ἄλλαι θεωρίαι ἀρνούμεναι τὰς Γραφάς, προοδεύουσι σήμερον ἁλματηδόν, ἐνῶ τὰ ἀρχαῖα αὐτὰ σύμβολα, ἡ διατυπώσεις πίστεως, καταρρέουσιν εἰς θρύμματα ἢ ἐγκαταλείπονται παρὰ τῶν ὁπαδῶν των. Ἐλάχιστοι δὲ σχετικῶς κατενόησαν ὅτι τὸ σφάλμα ἔγκειται οὐχὶ εἰς τὰς Γραφάς, ἀλλὰ εἰς τὰ τοιαῦτα «πιστεύω,» καὶ ἤρξαντο ἐκζητοῦντες τὰς «αἰωνίους τρίβους», καὶ τὴν «ἅπαξ τοῖς ἁγίοις παραδοθεῖσαν πίστιν» — Ἱερμ σί'. 16, Ἰούδας 3.

Ἀλλὰ πῶς ἡδύνατο τὸ περὶ Τριάδος αὐτὸ δόγμα νὰ ἀποβῇ τόσον διαδεδομένον μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν, ἐὰν δὲν ἦτο διδασκαλία τῆς ἀρχεγόνου Ἐκκλησίας; Καὶ δὲν εἶναι τὸ δόγμα τοῦτο μία ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων διδασκαλιῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀνερχομένης τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ μέχρι τοῦ τρίτου αἰῶνος; Ἀπαντῶμεν, Ναί ἡ περὶ Τριάδος διδασκαλία ἔσχε τὴν γένεσιν αὐτῆς, τὴν μικρὰν αὐτῆς ἀρχὴν, κατὰ τὸν δεύτερον καὶ τρίτον αἰῶνα. Παρίσταται δὲ λίαν κατάδηλον εἰς πάντα ἀπροκαταλήπτως ἐρευνῶντα τὰς Γραφάς ὅτι ἡ περὶ Τριάδος διδασκαλία ἐν οὐδενὶ μέτρῳ ἢ βαθμῷ ἐπρεσβεύετο κατὰ τὸν πρῶτον αἰῶνα, καθότι τὸ τοιοῦτον σαφῶς μαρτυρεῖται ἐκ τῶν ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ συγγραμμάτων τῶν Ἀποστόλων. Τὸ δόγμα ἢ ἡ διδασκαλία αὕτη προσέκυψε καὶ ἀρχὰς κατὰ φυσικόν τινα τρόπον ἐκ πνεύματος φιλομαχίας καὶ φιλονεικιῶν.

Οἱ Ἀπόστολοι, ἐν ταῖς κατὰ τὸν πρῶτον αἰῶνα διδασκαλίαις των, διατείνονται περὶ τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὸν μᾶλλον ἐμφατικώτατον τρόπον, οὐχὶ ὅτι ἦτο ὁ Πατήρ, οὐχὶ ὅτι ἦτο ὁ Ἰεχωβά, ἀλλ' ὅτι ἦτο ὁ Υἱὸς τοῦ Ἰεχωβά, ὁ Μεσσίας, ὁ σταλὲς εἰς τὸν κόσμον ὅπως εὐλογήσῃ τὸν κόσμον, καὶ ἰδρύσῃ τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐγκαταστήσῃ τέλος τάξιν ἐκ τῆς παρούσης καταστάσεως τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀταξίας. Εἰς τὴν διακήρυξιν ὅτι ὁ Χριστὸς ἦν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἀντειτάχθησαν ἄλλαι ἀξιώσεις ινὲς ἡξίουں ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἦν ἀπαταιῶν, ἄλλοι ὅτι ἦτο ἀπλῶς εἰς ἀγαθὸς ἄνθρωπος· ἄλλοι πάλιν ὅτι ἐγεννήθη μὲν θαυματουργικῶς, ἀλλ' ὅτι οὐδέποτε προὔπῃρξε· καὶ ἄλλοι, τέλος, διακατεῖχον τὴν

ἀλήθειαν, διὸ **δνλ.** προὔπηρχεν ὡς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐπὶ πνευματικοῦ ἐπιπέδου, διὸ ἐγένετο Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἐπὶ ἀνθρωπίνου ἐπιπέδου, ὅπως ἀπολυτρώσῃ τὸ ἀνθρώπινον γένος, καὶ διὸ ἤδη ὁ Θεὸς ὑπερύψωσεν Αὐτὸν, ὥστε πάντες ἐντέλλονται «νὰ τιμῶσι τὸν Υἱὸν ὡς τιμῶσι τὸν Πατέρα». Ἄλλ' εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ πρὸς τὰς φιλονεικίας τάσις ἄγει φυσικῶς εἰς ὑπερβολὰς ἀξιώσεων καὶ ἰσχυρισμῶν, καὶ ἐντεῦθεν προέκυψεν ὥστε πολλοὶ ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἀπεπειράθησαν ν' ἀποκρούσωσι τὰς διαφοροὺς ψευδεῖς περὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν δοξασίας, κατέληξαν εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον, ἰσχυρισθέντες διὸ ὁ Χριστὸς ἦτο ὁ Πατήρ, Αὐτὸς ὁ Ἰεχωβά.

Τὸ Θρησκευτικὸν Λεξικὸν, εἰς τῶν συντακτικῶν καὶ ἐκδοτικῶν τοῦ ὁποίου ἦν ὁ Αἰδес. Δρ. Lyman Abbott, ὁπαδὸς τῆς περὶ Τριάδος διδασκαλίας, εἰς σελ. 944 λέγει :—

«Ἡ περὶ Τριάδος δοξασία ἤρχισε νὰ ἐκπονήται καὶ διατυποῦται εἰς δόγμα, οὐγὶ πρὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ τετάρτου αἰῶνος, ὅποτε προσπάθειαι κατεβλήθησαν νὰ συμβιβάσωσι τὴν διδασκαλίαν ταύτην πρὸς τὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπινρατοῦσαν πίστιν εἰς ἓνα Θεόν . . . ἐκ τῆς ἀποπειρας πρὸς ἐπὶ πλυσιν τοῦ προβλήματος τούτου προέκυψεν εἰς τὸ μέσον τὸ δόγμα τῆς Τριάδος. . . Ἡ περὶ Τριάδος δοξασία εἶναι τὸ μᾶλλον περίβλεπτον γνώρισμα τοῦ Χινδουϊσμοῦ, καὶ εἶναι ἐπὶ ὅλης καταφανὲς εἰς τὰς Περσικὰς, Αἰγυπτιακὰς, Ρωμαϊκὰς, Ἰαπωνικὰς, Ἰνδικὰς, καὶ τὰς μᾶλλον ἀρχαιοτέρας Ἑλληνικὰς μυθολογίας».

Ἡ ἰδέα περὶ ὑπάρξεως πλειόνων τῆς μιᾶς θεοτήτων ἦν λίαν κοινὴ κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους μεταξὺ πάντων, ἔκτος ἑνὸς μόνον ἔθνους, τοῦ Ἰσραήλ. Ὡς πᾶς τις γνωρίζει, ἡ Ἑλληνικὴ μυθολογία εἶναι πλήρης θεοτήτων, πλεῖσται τῶν ὁποίων ἀνακηρύσσονται ἐμπράκτως ὡς ἰσοδύναμοι· εἰς τούτους δὲ ἡ περὶ ὑπάρξεως ἑνὸς Θεοῦ καὶ μόνον Ἰουδαϊκὴ δοξασία ἐφαίνεται γελοία, ὡς ὑποδηλουσα ἔλλειψιν θεῶν Ἐντεῦθεν δὲ καταφαίνεται τίνι τρόπῳ ἡ τριαδικὴ αὐτὴ θεωρία εὗρε πρόθυμον ἀποδοχὴν μεταξὺ τῶν ἐξ ἔθνῶν προσηλύτων. Αὕτη ἐχρησίμευσεν ὡς πεδῖον συμβιβασμοῦ μεταξὺ τῆς γενικῶς ἐν τῷ κόσμῳ κρατούσης δοξασίας τῆς Πολυθεΐας (τῆς πίστεως εἰς περισσοτέρους θεοὺς, ἔκτος τοῦ ἑνὸς) ἀφ' ἑνὸς, καὶ τῆς Μονοθεΐας (τῆς διδασκαλίας τῆς

ὑπάρξεως ἐνὸς μόνου Θεοῦ), τῆς πρεσβενομένης ἐν τῷ Ἰσραήλ, ἀφ' ἑτέρου. Ἡ ἰδέα τοῦ ἀξιοῦν τὴν ὑπαρξιν **τριῶν** θεῶν, καὶ τοῦ διατείνεσθαι ταῦτοχρόνως ὅτι οἱ τρεῖς εἶναι εἰς καὶ μόνος Θεός, ἐθεωρήθη, ἀναμφιβόλως, ὡς θεολογικὸν ἀριστοτέχνημα, δυνάμει τοῦ ὁποίου αἱ δοξασίαι πολλῶν ἐξ Ἰουδαίων ἐπεστραμμένων πιστῶν θὰ ἠδύναντο νὰ προσεγγίσωσι καὶ συμφωνήσωσι πρὸς τὰς ἐν γένει πεποιθήσεις τῶν Ἑθνικῶν, τοὺς ὁποίους ἐπεθύμουν νὰ εὐχαριστήσωσι καὶ εἰσαγάγωσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Ὁμοιοτρόπως ἡ Μαρριολογία — ἡ προσκύνησις καὶ λατρεία τῆς Παρθένου Μαρίας — εἰσῆχθη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὡς ἀντιστάθμισμα, ἱκανοποιήσις καὶ ἀντικατάστασις τῆς ἀπ' αἰῶνων μεταξὺ τῶν εἰδωλολατρῶν ἐπικρατούσης δεισιδαιμονίας περὶ τῆς Ἰσιδος, Ἀρτέμιδος καὶ ἄλλων Θεῶν, αἵτινες εἶχον ἑκατομμύρια λατρευτῶν. Δέον δὲ νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι καθ' ὃν χρόνον αἱ διδασκαλῖαι αὗται εἰσῆγοντο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, οἱ ἡγέται τῆς Ἐκκλησίας εἶχον ἐγκαταλείψει τὴν ἐλπίδα εἰς τὴν δευτέραν ἔλεον τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ὅπως ἰδρῦσῃ τὴν Βασιλείαν Αὐτοῦ, καὶ εἶχον προσοικειωθῇ νέαν ἐλπίδα, τὴν ἐλπίδα, τοῦτέστι, τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ κόσμου εἰς Χριστόν, καὶ τὴν ἐγκατάστασιν οὕτω τῆς ἐπὶ γῆς Ἐκκλησίας ὡς Ἱεραρχίας, ἡ Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀντιπρόσωπός της ἡ πάπας ἤθελε βασιλεύει ἀντὶ τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἀντιβασιλεὺς Αὐτοῦ (*).

Ἡ γενικὴ ἀποδοχὴ τῆς περὶ Τριάδος διδασκαλίας, καὶ ἡ ἐπιμονὴ μεθ' ἧς αὕτη διακρατεῖται βασιζέται ἐπὶ τοῦ δεισιδαίμονος φόβου, τοῦ ἐναποτυπωθέντος εἰς τὴν διάνοιαν τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ τοῦ κλήρου τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, βραδύτερον δὲ καὶ παρὰ τοῦ κλήρου τῶν Διαμαρτυρομένων, διὰ τῆς ἀπειλῆς ὅτι ὅστις δῆποτε ἀρνεῖται τὸ περὶ Τριάδος δόγμα, λαμβανει τὴν ἄγουσαν εὐθὺς εἰς τὰς αἰωνίους βασάνους. Ταῦτοχρόνως δὲ ἀνομολογοῦσιν ὅτι τὸ δόγμα τοῦτο τυγχάνει ἀκατάληπτον, καὶ συνεπῶς ὅτι οὐδεὶς πράγματι πιστεύει

(*) Ὁρα **Χαραγγὴν Χιλιετηρίδος**, Τόμ Β'. Κεω. Θ'. Τόμ. Γ. Κεφαλ. Δ'

εἰς αὐτὸ, διότι οὐδεὶς δύναται, ὑπὸ τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν τῆς λέξεως, νὰ πιστεύῃ εἰς ἀκατάληπτα καὶ ἀκατανόητα πράγματα. Πλεῖστοι δ' ἀφ' ἑτέρου διδασκαλίας καὶ πράξεις, οὐχὶ μόνον τῶν Διαμαρτυρομένων, ἀλλὰ καὶ τῶν Καθολικῶν ἀναιροῦσι καὶ ἀπαρνοῦνται τὴν περὶ Τριάδος δοξασίαν. Ἐπὶ παραδείγματι, πάντες οἱ Διαμαρτυρόμενοι προσεύχονται εἰς τὸν Πατέρα, «ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ», «διὰ χάριν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ» κλπ., — ἀναγνωρίζοντες οὕτω τὸ γεγονός δι' ὑπάρχουσι δύο διακεκριμένα πρόσωπα, καὶ οὐχὶ δύο ἐν ἐνὶ προσώπῳ. Οἱ Ρωμαῖοι — Καθολικοὶ ὡσαύτως ἀναγνωρίζουσι τὴν διάκρισιν τῶν προσώπων: διότι οὗτοι προσεύχονται εἰς τοὺς κατωτέρους ἁγίους ὅπως μεσιτεύσωσιν ὑπὲρ αὐτῶν εἰς τὴν Παρθένον Μαρίαν, ὅπως αὕτη πάλιν μεσιτεύσῃ εἰς τὸν Χριστὸν, καὶ κάμῃ Αὐτὸν ὥστε νὰ μεσιτεύσῃ ὑπὲρ Αὐτῶν εἰς τὸ Πατέρα.

Τόσον δὲ στερεῶς ἐρριζωμένη διατελεῖ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ἡ ψευδὲς διδασκαλία αὕτη, ἡ κληρονομηθεῖσα παρὰ τῶν Διαμαρτυρομένων ἐκ τῶν Παπικῶν κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς αἰῶνας, καὶ διακρατουμένη εἰσέτι μετὰ ἀκραδάντου ἐπιμονῆς, ὥστε ἡ εἰς τὴν ἀκατάληπτον, παράλογον καὶ ἀντιγραφικὴν αὐτὴν διδασκαλίαν πίστις ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν ὀρθοδοξίας. Ὅσοι σδῆποτε δυσπιστεῖ εἰς Αὐτὴν ἀποκηρύττεται ὡς αἵρετικὸς, οὐχὶ μόνον παρὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης, ἀλλ' ὡσαύτως καὶ παρὰ τοῦ μεγαλειότερου γνώμονος αὐθεντίας καὶ κύρους παρὰ τοῖς Διαμαρτυρομένοις, τοῦ Εὐαγγελικοῦ Συνδέσμου (Evangelical Alliance). Ἡ ἀλήθεια, ἐντούτοις, εἶναι πανίσχυρος καὶ ἐπὶ τέλους θὰ ὑπερισχύσῃ. Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως αἱ συνθῆκαι αὗται τῶν πραγμάτων, τὰς ὁποίας ὁ Θεὸς ἐπέτρεψε νὰ ἐπικρατήσωσιν, εἰσὶ τοιαῦται, ὥστε νὰ χρησιμεύωσιν ὡς δοκιμασίαι τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὸν Λόγον Αὐτοῦ ἀφοσιώσεως μεταξὺ ἐκείνων, οἵτινες ὁμολογοῦσιν ἑαυτοὺς ὡς λαὸν Αὐτοῦ, καὶ ὡς παρ' Αὐτοῦ δεδιδαγμένους. Ἐπιβάλλεται ὅθεν καθῆκον εἰς πάντα ἐκζητητὴν τῆς ἀληθείας νὰ πολιτεύηται εἰλικρινῶς πρὸς ἑαυτὸν καὶ πρὸς τὸν Λόγον τοῦ Οὐρανίου Αὐτοῦ Πατρὸς, ὅστις μόνον δύναται νὰ καταρτίσῃ ἡμᾶς σοφοὺς εἰς

σωτηρίαν. Ἄς μὴ λησμονῶμεν δὲ ὅτι ἡ ἀλήθεια καὶ μόνον ἀ-
γιαίνει, καὶ ὅτι ἡ πλάνη, ἀπεναντίας, τείνει πάντοτε πρὸς τὸ
κακόν.

ΘΕΟΣ Ο ΠΑΤΗΡ ΚΑΙ ΘΕΟΣ Ο ΥΙΟΣ.

Ἐνταῦθα δὲ κρίνομεν κατάλληλον νὰ παρουσιάσωμεν
καὶ ἐξετάσωμεν ὀλίγα τινὰ Γραφικὰ χωρία, τὰ ὁποῖα ἐκλαμ-
βάνονται ὡς συνηγοροῦντα ὑπὲρ τοῦ δόγματος τῆς Τριάδος,
καίτοι ρητῶς δὲν λέγουσι τοιοῦτόν τι.

(1) Ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ἀποκαλεῖ-
ται Θεός, καὶ ὅτι δὲν ὑπάρχει εἰμὴ εἰς Θεὸς ἐπομένως, ὅθεν,
Θεὸς ὁ Πατήρ καὶ Θεὸς ὁ Υἱὸς δὲν δύνανται νὰ εἶναι εἰμὴ
δύο ὀνόματα δι' ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον. Ἄς ἐξετάσωμεν
λοιπὸν τὸ ζήτημα τοῦτο ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ θείου Λόγου, μη-
δὲν λαβάνοντες ὡς δεδομένον, ἀλλὰ δοκιμάζοντες πᾶν βῆ-
μα ἐν τῇ ὁδῷ ἡμῶν. Πρὸς τοῦτο δὲ ἀνάγκη νὰ ἔχωμεν ὑπ
ὄψιν τὸ μειονέκτημα καθ' οὗ ἔχομεν νὰ παλαίσωμεν, καὶ τὸ
ὁποῖον εἶναι ὅτι πάντες οἱ μεταφρασταὶ τῆς Παλαιᾶς Διαθή-
κης δὲν ὑπῆρξαν ἀκριβεῖς ἢ ὁμοιόμορφοι εἰς τὴν ὑπ
αὐτῶν μετάφρασιν τῶν διαφόρων ὀνομασιῶν, τῶν ἀποδιδόμε-
νων εἰς τὴν θεότητα (*) ἐπὶ παραδείγματι:—

ΟΝΟΜΑΣΙΑΙ ΤΗΣ ΘΕΟΤΗΤΟΣ ΕΝ Τῇ ΠΑΛΑΙΑΙ ΔΙΑΘΗΚῃ

Τὸ ὄνομα Ἰεχωβά ἀποδίδεται δεόντως τετράκις καὶ μό-

(*) Καθ' ἃ φαίνεται, οἱ Τριαδισταὶ μεταφρασταὶ τῶν Γραφῶν ἐφοβή-
θησαν νὰ ἀναγράψωσι τὸ ὄνομα Ἰεχωβά ὡς τὸ προσῆκον ὄνομα εἰς πᾶ-
σαν περιπτώσιν μὴ τυχόν οἱ ἄνθρωποι κατανοήσωσι τὸ γεγονός τὸ ὁποῖον
ἀρνοῦνται ν' ἀναγνωρίσωσιν οἱ θεολόγοι, ὅτι δηλ. ὁ τίτλος Ἰεχωβά
ἀνήκει μόνον εἰς τὸν μέγαν «Ο ΩΝ», τὸν Πατέρα. Ἐπροτίμησαν δὲ πιθα-
νῶς τὴν χρῆσιν τῆς λέξεως Κύριος, ἀντὶ τῆς λέξεως Ἰεχωβά, πρὸς τὸν σκο-
πὸν ὅπως οἱ Χριστιανοί, οἱ συνειθίσαντες νὰ χρησιμοποιῶσι τὴν λέξιν
Κύριος, ὡς τίτλον διὰ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν, ἀναγινώσκοντες τὴν
Παλαιὰν Διαθήκην, νομίζωσιν ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, καὶ
οὐχὶ ὁ Πατήρ ἀναφέρεται συνήθως εἰς τὰ τοιαῦτα χωρία.